

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2017 ЧУМАК О. В.

УДК 336.61

Чумак О. В. Аналіз фінансових показників розвитку державних підприємств

Метою даної статті є визначення рівня ефективності використання майна державної власності й основних недоліків та загроз на підставі аналізу закономірностей і тенденцій фінансових показників державних підприємств. Надано ретроспективний аналіз процесу розвитку державного сектора та ефективності управління ним в Україні. Встановлено тенденцію до покращення фінансових показників діяльності державних підприємств з одночасним скороченням їх кількості. Водночас спостерігається висока збитковість державних підприємств, значні суми непогашених зобов'язань, забезпечення досить низьких надходжень до бюджету порівняно з показниками їх фінансування та утримання. Проведено паралель зі світовою практикою та встановлено, що у світі значна кількість підприємств з державною часткою в управлінні, які мають досить високі фінансові показники в динаміці. Окреслено основні проблеми, які зумовили незадовільний стан майна і функціонування підприємств державного сектора.

Ключові слова: державні підприємства, фінансові показники, динаміка, активи, майно.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 18.

Чумак Оксана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант Академії фінансового управління (вул. О. Гончара, 46/48, Київ, 01034, Україна)

E-mail: chumak_ov@i.ua

УДК 336.61

Чумак О. В. Анализ финансовых показателей развития государственных предприятий

Целью данной статьи является определение уровня эффективности использования имущества государственной собственности и выделение основных недостатков и угроз на основе анализа закономерностей и тенденций финансовых показателей государственных предприятий. Представлен ретроспективный анализ процесса развития государственного сектора и эффективности управления им в Украине. Установлена тенденция к улучшению финансовых показателей деятельности государственных предприятий при одновременном сокращении их количества. В то же время наблюдаются высокая убыточность государственных предприятий, значительные суммы непогашенных обязательств, обеспечение достаточно низких поступлений в бюджет по сравнению с показателями их финансирования и содержания. Проведена параллель с мировой практикой и установлено, что в мире значительное количество предприятий с государственной долей в управлении имеют достаточно высокие финансовые показатели в динамике. Определены основные проблемы, которые обусловили неудовлетворительное состояние имущества и функционирования предприятий государственного сектора.

Ключевые слова: государственные предприятия, финансовые показатели, динамика, активы, имущество.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Библ.:** 18.

Чумак Оксана Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, докторант Академии финансового управления (ул. О. Гончара, 46/48, Киев, 01034, Украина)

E-mail: chumak_ov@i.ua

UDC 336.61

Chumak O. V. Analyzing the Financial Indicators for the Development of the State-Owned Enterprises

The article is aimed at determining the level of efficiency in the use of the State property and allocating the major shortcomings and threats by analyzing regularities and tendencies in the financial indicators of the State-owned enterprises. A retrospective analysis of the process of development of the public sector together with the efficiency of its management in Ukraine has been presented. There is a tendency towards improving the financial indicators of performance of the State-owned enterprises while reducing their number. At the same time, there is a high rate of unprofitableness of the State-owned enterprises, large amounts of unliquidated obligations, a relatively low income in the budget compared with the indicators of financing and maintaining these enterprises. A parallel with the world practice has been drawn to discover that world-wide a large number of enterprises with the State share in the administration have fairly high dynamics of financial performance. The main problems that cause the unsatisfactory status of property and the functioning of the State-owned enterprises have been identified.

Keywords: State-owned enterprises, financial indicators, dynamics, assets, property.

Fig.: 4. **Tbl.:** 3. **Bibl.:** 18.

Chumak Oksana V. – PhD (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Academy of Financial Management (46/48 O. Honchara Str., Kyiv, 01034, Ukraine)

E-mail: chumak_ov@i.ua

При формуванні нових векторів корпоративного управління значна увага приділяється їх фінансовим активам, і майже залишається поза увагою нефінансова частина майна. Водночас матриці SWOT-аналізу Стратегій розвитку до 2020 року ключових промислових областей України (Харківської, Дніпропетровської, Миколаївської, Запорізької) визначають слабку сторону у значному зношенні інженерної інфраструктури та основних засобів промисловості та на транспорті (до 90%). Така ситуація зі станом необоротних активів априорі зумовлює погіршення низки фінансових показників через завищену собівартість, низьку якість, неконкурентоспроможну продукцію тощо.

Неодноразово зауважувалося на високій збитковості підприємств державного сектора економіки [14],

і не завжди через передбачувану заздалегідь неприбуткову діяльність (виконання соціальної потреби суспільства чи інше). Ще однією нагальною проблемою є відсутність чіткого механізму переоцінки державного майна, що дозволило б визначити справедливу вартість майна. Отже, низькі фінансові показники, з одного боку, спричинюють не завжди обґрунтовану державну капіталізацію підприємств, з іншого боку, призводять до нестійкого фінансово стану.

На сьогодні реформування державних підприємств спрямоване, передусім, на процеси приватизації та вдосконалення корпоративного управління, реорганізації та посилення бюджетного нагляду [8; 14]. На нашу думку, свого вирішення потребує низка нагальних питань, пов'язаних із фінансовим управлінням ресурсів,

які знаходяться в державній власності. Тому для обґрунтованих досліджень у цій царині актуалізується проведення аналізу стану й динаміки фінансових показників підприємств державного сектора економіки в Україні та за кордоном. Інтеграція України в європейське співтовариство передбачає дослідження фінансового регулювання майном сфери державного сектора економіки, що дозволить оцінити поточний стан, проблеми збереження і контролю, динаміку, ефективність та тенденції використання державної власності, а також спрогнозувати перспективи розвитку.

Проблему дослідження фінансових показників вітчизняних державних підприємств досліджували такі вчені, як: М. Д. Білик, С. С. Гасанов, Т. І. Єфименко, Т. М. Іваницька, А. І. Крисоватий, А. Ф. Мельник, Т. В. Кошук та інші. Вченими приверталась увага не лише до стану показників, а й до вивчення передумов, які їх спричинювали та передбачали ймовірні наслідки. Водночас гнучкість, динамізм і залежність від низки різноманітних чинників обумовлюють необхідність постійних досліджень науково-практичного характеру в управлінні державними підприємствами України.

Метою статті є визначення рівня ефективності використання майна державної власності й основних недоліків та загроз на підставі аналізу закономірностей і тенденцій фінансових показників державних підприємств.

Від моменту створення державної власності в будь-якій країні світу визначалися основні передумови її існування, які з плином часу розширювалися та доповнювалися. Водночас ключовими мотивами державної власності є розробка (розвиток) стратегічних секторів та посилення національної економіки, а також фіскальних, політичних та соціальних важелів. Часто уряди створюють та інвестують у державні підприємства з метою вирівнювання недосконалих ринків, підвищення ефективності мобілізації капіталу або створення сприятливої інфраструктури для економічного розвитку країни. Існування реального державного сектора економіки має низку переваг і недоліків, якими доцільно балансувати за різних соціально-економічних умов. Найбільш впливовими недоліками для вітчизняних підприємств є: викривлення конкуренції в окремих галузях; збитковість у довгостроковому періоді, що може загрожувати досягненню цілей та спричинювати погіршення соціальних цінностей; наявність корупції, хабарництва та неефективності діяльності. Разом з тим, удосконалення управління розвитком державних підприємств має ґрунтуватися на підставі встановлених закономірностей та вивчення динаміки показників.

Мінекономрозвитку останніми роками (2015–2017 рр.) проводить значну роботу щодо вдосконалення управління державними підприємствами (ДП) для більшої ефективності управління майном, що знаходиться в державній власності. У зв'язку з цим здійснено ряд дієвих заходів: проведено інвентаризацію державних підприємств з точки зору їх ефективності; приватизацію визначено як пріоритет (підготовлено проекти відповідних нормативних документів), Фонд державного майна України (ФДМУ) ініціює розробку кодексу приватизації;

підвищено прозорість діяльності підприємств; здійснюється моніторинг ключових показників ефективності найбільших державних підприємств; Мінфіном визначено 30 державних підприємств з найбільшими фіскальними ризиками; проведено аудит низки найбільших підприємств; створено за оновленим порядком наглядової ради; змінено порядок обрання керівників державних підприємств тощо. Наразі обрано вектор поступового скорочення підприємств державного сектора через реорганізацію, ліквідацію та приватизацію. Як свідчать статистичні дані [12; 13], кількість ДП в Україні має стау тенденцію до скорочення (рис. 1).

За даними Фонду державного майна України, частка держави у статутних капіталах державних підприємств станом на 23.08.2017 р. становить 613363,5 млн грн [9]. За даними, отриманими Мінекономрозвитку [14], близько 30% підприємств є стабільно збитковими (табл. 1), а чиста рентабельність має позитивне значення 17,49% лише за результатами першого півріччя 2016 р. (без НАК «Нафтогаз» – лише 9%).

На основі проведених розрахунків Мінекономрозвитку та інших установ і дослідників слід відмітити доволі неоднорідну ситуацію в розрізі окремих галузей, показників розвитку підприємств державної форми власності. За даними табл. 1 можна констатувати, що до поточного року державні підприємства мали досить значний негативний вплив на бюджетну систему України. У цілому по досліджуваній вибірці можна відзначити позитивну динаміку фінансових показників розвитку державних підприємств при поступовому скороченні їх кількості, проте при більш детальному аналізі було виявлено таке:

- ✦ 23 підприємства із проаналізованих Мінекономрозвитку у 2016 р. мають від'ємний власний капітал (близько 34 млрд грн);
- ✦ 9 із 10 найбільших підприємств є монополістами на відповідних ринках, тому на рівень їх прибутковості не виключений вплив політичних рішень;
- ✦ загальна вартість активів ДП складає 27% від активів великих і середніх підприємств України;
- ✦ близько 80% доходів всіх ДП забезпечено 50 найбільшими компаніями державного сектора;
- ✦ зростання балансової вартості капіталу відбувалося, передусім, через дооцінку необоротних активів та/або бюджетну капіталізацію;
- ✦ дефіцит НАК «Нафтогаз» постійно квазісубсидується через бюджет (сума таких операцій по даній компанії є найбільшою);
- ✦ прибутковість діяльності ДП не завжди характеризує діяльність як ефективну (у деяких випадках вона визнається задовільною).

Результати фінансово-господарської діяльності державних підприємств та господарських товариств з державною часткою більше 50% статутного капіталу, управління якими здійснює Фонд державного майна, за 9 місяців 2016 р. є такими: 51% – не оцінювалися; 26% – неефективні; 15% – працювали ефективно (прибутково); 8% – працювали задовільно (прибутково) [4, с. 56]. Міне-

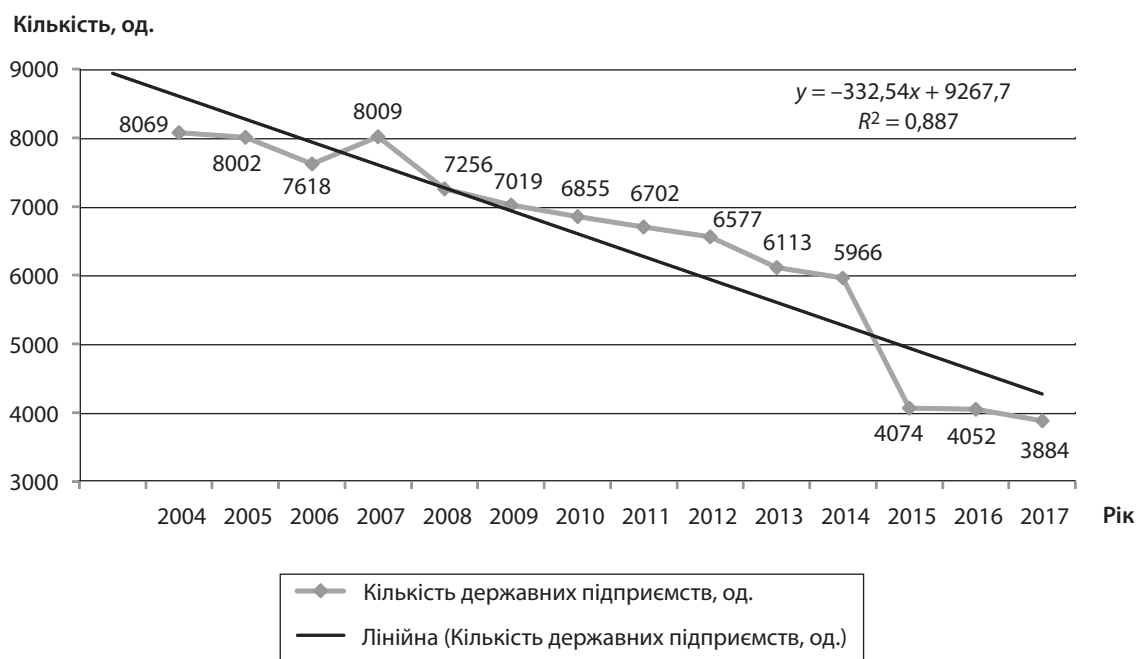

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств державної форми власності за 2004–2017 рр.

Таблиця 1

Динаміка основних фінансових показників ДП України за 2013–2016 рр.

№ з/п	Показник, од. вим.	Станом на				Динаміка показника
		31.12.2013 р.	31.12.2014 р.	31.12.2015 р.	31.06.2016 р.	
1	Балансова вартість акціонерного капіталу, млрд грн	413	618	897	936	↗
2	Рентабельність власного капіталу, %	-5,2	-19	-5,2	27,03	↘
3	Загальна балансова вартість активів, млрд грн	0,71	1,01	1,4	1,303	↗
4	Рентабельність активів, %	-3	-11,7	-3,84	19,44	↘
5	Рентабельність основної доходності, %	-0,3	-14,01	5,35	25,36	↘
6	Чистий прибуток, тис. грн	-19426	-117,443	-53,189	31,613	↗
7	Чиста рентабельність, %	-8,6	-47,39	-15,1	17,49	↘
8	Кількість ДП, од.	6113	5966	4074	4052	↘

Джерело: складено за [14].

кономрозвитку спільно з Мінфіном здійснено огляд фінансових ризиків [7], пов'язаних з існуванням підприємств державного сектора економіки у 2014 р., за результатами якого було відібрано 30 підприємств з найбільшими ризиками для державного бюджету і встановлено таке:

- ✦ із 30 підприємств 19 отримали чистий збиток на загальну суму 103,3 млрд грн (88% загальної суми збитків становив збиток НАК «Нафтогаз України» – 85 млрд грн);
- ✦ протягом 2014 р. обраними підприємствами отримано з державного бюджету 6188,3 млн грн у вигляді субсидій, субвенцій, компенсацій тощо (60% усього бюджетного фінансування отримало два підприємства: ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М. К. Янгеля» та ДП «НАК «Укренерго»);

- ✦ найбільшим отримувачем податкових пільг був НАК «Нафтогаз України» (у 2014 р. – 3629 млн грн) і підприємства залізничного транспорту;
- ✦ станом на 01.01.2015 р. 10 підприємств із 30 мали діючі кредити, отримані під державні гарантії (фактична заборгованість 52,8 млрд грн).

У Наказі [7] головними джерелами покриття збитків підприємств у подальшому визначено: випуск облігацій, державна підтримка на часткове покриття витрат собівартості вугільної продукції, нарощення кредиторської заборгованості перед контрагентами, створення заборгованості перед бюджетом та цільовими фондами.

Як зазначають дослідники [5, с. 5], державний сектор неоднорідний щодо ефективності фінансового управління, оскільки понад 500 підприємств із 4000, у котрих понад 50% активів належить державі, перебува-

ли на стадії банкрутства, а у більш ніж 400 підприємств розмір державних корпоративних прав є недостатнім для реалізації державою повноважень із управління ними. Нагальною проблемою ефективності функціонування ДП є також високий рівень зносу основних засобів, який, за різними оцінками, складає в середньому від 60 до 85% за усіма секторами промисловості, щороку зростаючи, і перспективи оновлення яких є мінімальними [13]. Огляд фіскальних зобов'язань ДП дозволив визначити, що станом на квітень 2017 р. у рейтингу боржників у топ-20 увійшло 14 підприємств державної форми власності (рис. 2).

(Австралія, Франція, Японія та Корея), ніж у країнах з перехідною економікою, різниця досить суттєва і коливається від 100% до 20% ВВП, залежно від ролі державної власності на ці активи [16, р. 9]. Щороку американське видання Forbes представляє рейтинг найбільших компаній світу на підставі таких критеріїв: доходи, прибуток, вартість активів компанії та її ринкова вартість. За оцінками експертів, державні підприємства, що перебувають у списку Forbes за 2010 р. (204 із 2000 рейтингу), становили від 11% до 16% відсотків загальної суми продажів, прибутку, активів та ринкової вартості агрегату Forbes Global 2000 [17, р. 30]. Зведення світо-

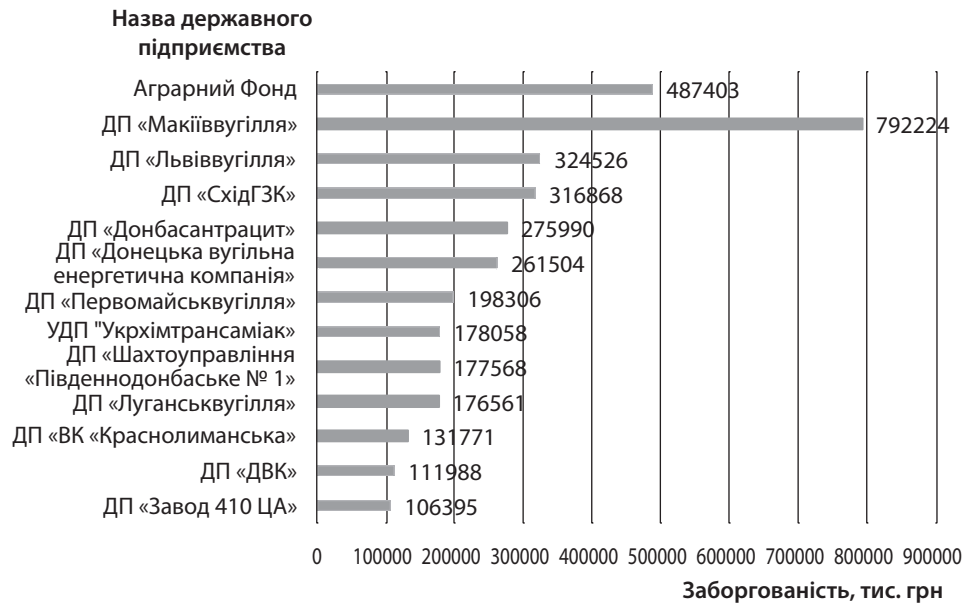

Рис. 2. Заборгованість за податковими платежами 13 державних підприємств станом на 01.04.2017 р., тис. грн
 Джерело: складено за [Ціна держави. Перевір податковий борг: <http://cost.ua/special/dbregister/>]

На рис. 2 не виведено показник за ПАТ «Укрнафта» (державна частка 50% плюс 1 акція), оскільки сума заборгованості даного підприємства склала 12485526 тис. грн, або 78% від заборгованості означених 14 ДП. При цьому за результатами 2016 р. збиток підприємства дорівнює 15027044 тис. грн, а сума зобов'язань і забезпечень порівняно з 2012 р. зросла майже у двічі та становила 30 млн грн [11].

З метою поглибленого розуміння передумов виникнення та подальшого розвитку процесів, які відбуваються у діяльності вітчизняних ДП, далі проаналізовано основні показники розвитку діяльності зарубіжних державних компаній. Щодо економічної ваги, яка значно різниться в розрізі країн, то більше 10% найбільших світових компаній (204 підприємства) у 37 різних країнах є державними або частково контрольованими державою. До прикладу, ДП складають 80% капіталізації фондового ринку в Китаї, понад 60% у Росії, 35% у Бразилії [18, р. 12]. Державні підприємства також відіграють важливу роль у ряді європейських країн, зокрема Італії, Австрії, Бельгії, Нідерландах, Польщі, Словенії та Чехії [17, р. 16]. Серед розвинених країн у загальній вартості активів нефінансові активи вищі

вих довідкових даних щодо деяких орієнтирів (таких як світовий ВВП) подано в табл. 2 [15].

Як видно, успішні державні підприємства зарубіжних країн за ключовими показниками мають високий рівень та досягають майже 15% від найбільш успішних 2000 компаній світу. Компанія PwC's у 2015 р. здійснила щорічне опитування генеральних директорів державних підприємств, за результатами якого було встановлено ключові проблеми щодо розвитку їхнього бізнесу: посилене регулювання, наявність ключових навичок, урядові відповіді на дефіцит бюджету та борговий тягар і геополітична невизначеність [18, р. 18].

Вивчення низки зарубіжних джерел свідчить, що високий рівень фінансових показників забезпечує ефективна система організації управління підприємствами з державною часткою власності завдяки: окресленню й дотриманню стратегічних орієнтирів, державній підтримці, дотриманню конкурентного середовища на ринках, перманентному моніторингу показників розвитку, приватизації тощо. Проте А. Мельник зауважує, що зарубіжний досвід не надасть можливості отримати однозначної відповіді на питання, як державі використати державне підприємництво для трансформації національної економіки в якісно нову та соціально орієнтовану [6].

Сукупні фінансові показники (Aggregate financial indicators), % від ВВП (2010 р.)

№ з/п	Назва показника	Forbes 2000	Державні підприємства	Питома вага показника ДП, %
1	Загальний обсяг продажів, % від сукупного ВВП	51,1	5,7	11,15
2	Загальний прибуток, % від сукупного ВВП	3,7	0,5	13,51
3	Загальні активи, % від сукупного ВВП	218,6	35,8	16,38
4	Загальна ринкова вартість	58,4	7,8	13,36
5	ROS (прибуток/продаж), %	7,24	8,77	–
6	ROA (прибуток/активи), %	1,69	1,4	–
7	ROE (прибуток/ринкова вартість), %	6,33	6,41	–

Підприємства державного сектора економіки України зобов'язані перераховувати до бюджету два типи виплат частини прибутку: відсоток від отриманого чистого прибутку та дивіденди, нараховані на акції, що належать державі. Надходження коштів від сплати дивідендів на корпоративні права держави за 2004–2017 рр. подано на рис. 3 [1].

З рис. 3 видно, що поряд із поступовим скороченням кількості державних підприємств з 2007 р. динаміка надходжень до бюджету дивідендів мала суттєві коливання зі значним зменшенням у 2010 р., 2013 р. і 2016 р., значно покращившись у 2017 р. (звітний 2016 р.). Характеризуючи сучасний стан нарахованих до сплати дивідендів за 2016 р. (915665 тис. грн), слід відмітити найбільших платників [1]: ПАТ «Турбоатом» – 400691,709 тис. грн; ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» – 285556,731 тис. грн; ПАТ «Центренерго» – 151437,235 тис. грн; ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго» – 58897,664 тис. грн; ПАТ «Миколаївобленерго» – 5052,657 тис. грн; ПАТ «Науково-технічний комплекс «Електронприлад» – 3085,411 тис. грн. Водночас станом на 31.12.2016 р. безпосередньо ФДМУ забезпечив надходження до бюджету коштів від сплати дивідендів на корпоративні права держави та відрахування частини чистого прибутку господарських товариств, що перебувають у сфері управління Фонду, на загальну суму 1249484,54 тис. грн [4].

Бюджетне фінансування державних підприємств визначає, зокрема, тиск на бюджет, тому проаналізовано видатки в частині поповнення обігових коштів або збільшення статутних фондів за 2011–2016 рр. і подано на рис. 4 динаміку загальних сум [10].

Варто звернути увагу на структуру таких видатків (табл. 3), де 55% склали поповнення статутних капіталів державних підприємств та майже 33% становили поповнення для вугледобувних підприємств [10].

Отже, здійснивши стислий аналіз стану й динаміки ключових фінансових показників розвитку державних підприємств, варто констатувати наявність потреби в подальших розробках ефективних методів управління майном таких структур. Зокрема, цікавою вбачаємо пропозицію А. Бойцуна розподілити ДП на п'ять груп за ознакою зміни їх власності чи реструктуризації [2], що може стати підґрунтям для ухвали подальших рішень у даній сфері. С. Гасановим із співавторами пріоритетами політики управління власністю в Україні визначено: забезпечення прозорості діяльності та проведення аудиту фінансової звітності; створення наглядових рад; забезпечення прозорості призначення керівників; встановлення чітких цілей діяльності держпідприємств [3, с. 52]. А. Мельник та І. Тинська звертають увагу на

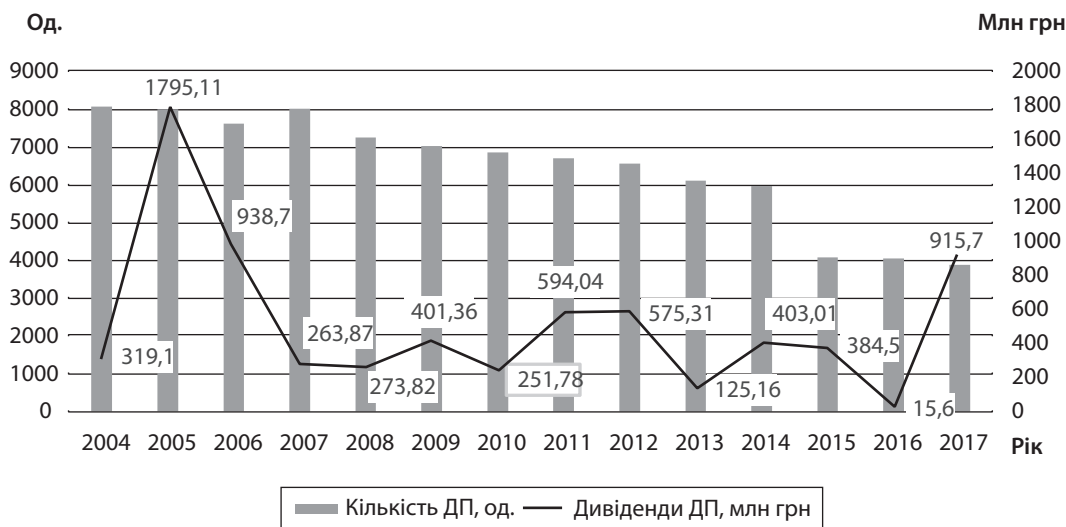

Рис. 3. Динаміка надходження до Державного бюджету України коштів від сплати дивідендів на корпоративні права держави відповідно до кількості державних підприємств за 2004–2017 рр.

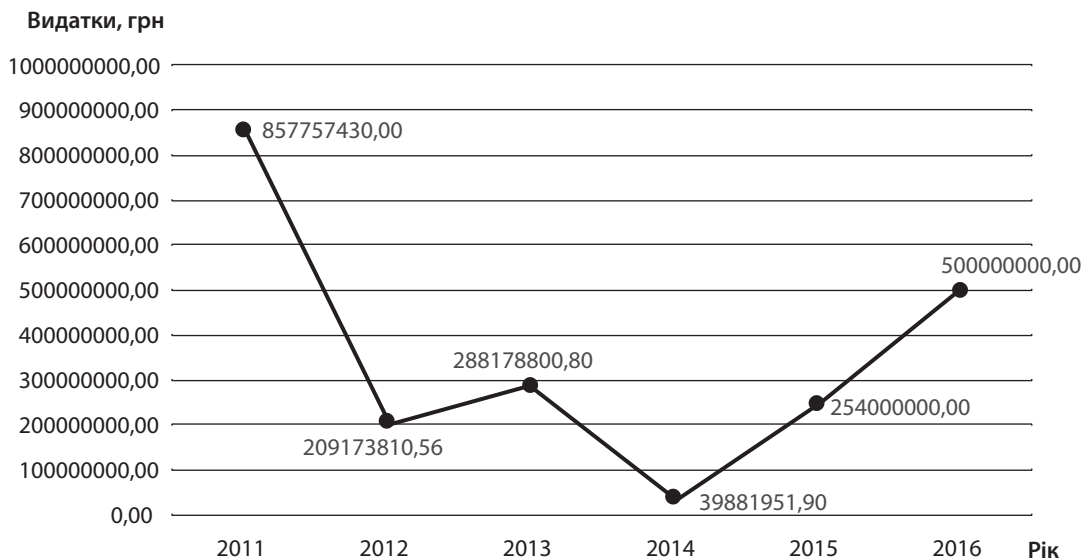

Рис. 4. Динаміка витраток бюджету за програмною класифікацією в частині поповнення обігових коштів або збільшення статутних фондів ДП за 2011–2016 рр., грн

Таблиця 3

Сумарні витатки бюджету за програмною класифікацією в частині поповнення обігових коштів або збільшення статутних фондів ДП 2011–2016 рр.

№ з/п	Показники розподілу витраток Державного бюджету України	Сума, грн	Питома вага статей, %
1	Поповнення обігових коштів або збільшення статутних фондів вугледобувних підприємств для погашення заборгованості із заробітної плати працівникам	700000000,00	32,57
2	Формування статутних капіталів державних підприємств	1198941358,56	55,79
3	Збільшення статутного капіталу НАК «Укragenrolіzing» для закупівлі технічних засобів для агропромислового комплексу з подальшою передачею їх на умовах фінансового лізингу	250050634,70	11,64
Усього		2148991993,26	100

необхідності вдосконалення можливостей використання державного сектора за такими напрямками, як: приватизація та корпоратизація; посилення контролю щодо ймовірних зловживань використання бюджетних коштів цільового характеру шляхом їх моніторингу; регулювання забезпечення добросовісної конкуренції; усунення корупційної складової [6, с. 16]. Стан майна і результати діяльності ДП на сучасному етапі свідчать про нагальну потребу суттєвих економічних зрушень, оскільки їх діяльність та система корпоративного управління здебільшого залишається неефективною.

Результати реформування ДП свідчать, що на сьогодні здійснено низку позитивних заходів із удосконаленими механізмами й інструментами в частині корпоративного управління, фінансового контролю, приватизаційних процесах, створенні наглядових рад, проте ще багато важливих аспектів потребують свого подальшого розв'язання.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз розвитку основних показників діяльності державних підприємств України засвідчив їх неефективність протягом багатьох років при

поступовому скороченні їх кількості. Основними причинами, які обумовили такий розвиток, можна визначити: відсутність стратегії функціонування ДП та інвестицій у розвиток; суттєво зношені необоротні активи; структура та форми управління не оновлені відповідно до сучасних вимог; відсутність розвиненого конкурентного середовища тощо. Системність негативних умов існування ДП в Україні протягом 25 років зумовила їх неефективність, а отже, перевантажений портфель корпоративних прав нераціонально поглинав державний ресурсний потенціал. Водночас фінансові показники ДП зарубіжних країн є стабільно позитивними в динаміці та забезпечують виконання стратегічних завдань і додаткові доходи для бюджетів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична довідка про роботу Фонду державного майна України та хід виконання Державної програми приватизації у I півріччі 2017 року. URL: <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/press-list/spf-reports/11303.html>
2. Бойцун А. Прозора приватизація та управління державною власністю. URL: <http://ces.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/2016-12-12-Privatisation-and-SOEs-Agenda-for-Ukraine-Boytun.pdf>

3. Гасанов С. С., Іваницька О. М., Кошук Т. В. Напрями підвищення фінансової стабільності державних підприємств в Україні. *Фінанси України*. 2015. № 12. С. 48–62.

4. Звіт про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2016 році. URL: <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-reports.html>

5. Іваницька О. М., Кошук Т. В., Цицик К. Ю. Напрями підвищення фінансової стабільності державних підприємств в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2014. № 2. С. 3–13.

6. Мельник А., Тинська І. Державне підприємництво в умовах трансформації управління національною економікою. *Вісник ТНЕУ*. 2014. № 2. С. 7–19.

7. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України «Про затвердження Огляду 30 підприємств державного сектора економіки з найбільшими фіскальними ризиками» від 17.06.2015 р. № 609/565. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=09PRX5A261>

8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектора економіки» від 27.05.2015 р. № 662-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/662-2015-%D1%80>

9. Реєстр корпоративних прав держави у статутних капіталах господарських товариств станом на 23.08.2017 р. URL: <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-management-Reestr-korporativnih-prav.html?page=1&per-page=10>

10. Річні звіти про виконання Державного бюджету України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

11. Річна фінансова звітність за МСФЗ ПАТ «Укрнафта» за 2013–2016 рр. URL: <https://www.ukrnafta.com/ru/f%D1%96nansov%D1%96-rezultati>

12. Статистичний збірник «Україна у цифрах 2013»/за ред. О. Г. Осауленка. Київ: Державна служба статистики України, 2014. 239 с.

13. Статистичний збірник «Промисловість України у 2011–2015 роках»/за ред. І. С. Петренко. Київ: Державна служба статистики України, 2016. 381 с.

14. Фінансова звітність 100 найбільших державних підприємств України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=40a27e1b-8234-43d3-a37f-c4c752729fca&tag=FinansovaZvitnistPidprimstv>

15. Kowalski P. State-Owned Enterprises: Trade Effects and Policy Implications. *OECD Trade Policy Papers*. 2013. No. 147. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/5k4869cckqk7l-en>, P.19-20

16. IMF Working Paper Fiscal Affairs Department and Statistics Department «Another Look at Governments' Balance Sheets: The Role of Nonfinancial Assets». May 2013. P. 44. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1395.pdf>

17. Reorienting development State-Owned Enterprises in Latin America and the World. September, 2014. URL: <https://www.tni.org/en/briefing/reorienting-development-state-owned-enterprises-latin-america-and-world>

18. Report «State-owned enterprises: Catalysts for public value creation?». 2015. 48 p. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/psrc/publications/assets/pwc-state-owned-enterprise-psrc.pdf>

REFERENCES

“Analitichna dovidka pro robotu Fondu derzhavnoho maina Ukrainy ta khid vykonannya Derzhavnoi prohramy pryvatyzatsii u I pivrichchi 2017 roku” [Analytical report on the work of the state property Fund of Ukraine and the implementation of the State program of privatization in the first half of 2017]. <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/press-list/spf-reports/11303.html>

Boitsun, A. “Prozora pryvatyzatsiia ta upravlinnia derzhavnoiu vlasnistiu” [Transparent privatization and management of state property]. <http://ces.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/2016-12-12-Privatisation-and-SOEs-Agenda-for-Ukraine-Boysun.pdf>

“Finansova zvitnist 100 naibilshykh derzhavnykh pidpriemstv Ukrainy” [The financial statements of the 100 largest state enterprises of Ukraine]. <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=40a27e1b-8234-43d3-a37f-c4c752729fca&tag=FinansovaZvitnistPidprimstv>

Hasanov, S. S., Ivanytska, O. M., and Koshchuk, T. V. “Napriamy pidvyshchennia finansovoi stabilnosti derzhavnykh pidpriemstv v Ukraini.” [Directions of improving the financial sustainability of public enterprises in Ukraine.]. *Finansy Ukrainy*, no. 12 (2015): 48-62.

Ivanytska, O. M., Koshchuk, T. V., and Tsytsyk, K. Yu. “Napriamy pidvyshchennia finansovoi stabilnosti derzhavnykh pidpriemstv v Ukraini” [Directions of improving the financial sustainability of public enterprises in Ukraine]. *Naukovi pratsi NDFI*, no. 2 (2014): 3-13.

“IMF Working Paper Fiscal Affairs Department and Statistics Department «Another Look at Governments' Balance Sheets: The Role of Nonfinancial Assets»”. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1395.pdf>

Kowalski, P. “State-Owned Enterprises: Trade Effects and Policy Implications” *OECD Trade Policy Papers*. 2013. <http://dx.doi.org/10.1787/5k4869cckqk7l-en>, P.19-20

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/662-2015-%D1%80>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://consultant.parus.ua/?doc=09PRX5A261>

Melyk, A., and Tynska, I. “Derzhavne pidpriemnytstvo v umovakh transformatsii upravlinnia natsionalnoiu ekonomikoiu” [State enterprise in the conditions of transformation of national economic governance]. *Visnyk TNEU*, no. 2 (2014): 7-19.

“Richna finansova zvitnist za MSFZ PAT «Ukrnafta» za 2013–2016 rr.” [The annual financial statements of PJSC “Ukrnafta” for 2013–2016]. <https://www.ukrnafta.com/ru/f%D1%96nansov%D1%96-rezultati>

“Reiestr korporativnykh prav derzhavy u statutnykh kapitalakh hospodarskykh tovarystv stanom na 23.08.2017 r.” [The register of state corporate rights in the authorized capitals of the economic societies as 23.08.2017]. <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-management-Reestr-korporativnih-prav.html?page=1&per-page=10>

“Richni zvity pro vykonannya Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy” [Annual reports on the implementation of the State budget of Ukraine]. <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

“Reorienting development State-Owned Enterprises in Latin America and the World. September, 2014”. <https://www.tni.org/en/briefing/reorienting-development-state-owned-enterprises-latin-america-and-world>

“Report «State-owned enterprises: Catalysts for public value creation?». 2015” <https://www.pwc.com/gx/en/psrc/publications/assets/pwc-state-owned-enterprise-psrc.pdf>

Statystychnyi zbirnyk «Promyslovist Ukrainy u 2011–2015 rokakh» [Statistical Yearbook “Industry of Ukraine in 2011–2015”]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2016.

Statystychnyi zbirnyk «Ukraina u tsyfrakh 2013» [Statistical publication “Ukraine in figures, 2013”]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2014.

“Zvit pro robotu Fondu derzhavnoho maina Ukrainy, khid ta rezultaty vykonannya Derzhavnoi prohramy pryvatyzatsii u 2016 rotsi” [Report on the work of the state property Fund of Ukraine, the progress and results of implementation of the State program of privatization in 2016]. <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-reports.html>